

Bijlage 1

Nederlandse versie SPRC van Kentalis SensPRC-Kentalis 2011

SensPRC-Kentalis 2011
Sensory PRofile Checklist

Vragenlijst ter ondersteuning van observatie naar sensorisch gedrag bij autisme
Roger Verpoorten – Marlou Versteegen – Petra Hagen

Kentalis herwerking okt. 2011 voor intern klinisch gebruik van:
SPRC – Sensory Profile Checklist (Revised) – *Olga Bogdashina –*
Publ.: Sensory Perceptual Issues in Autism and Asperger Syndrome.
Jessica Kingsley Publishers UK 2003

Functie

Deze vragenlijst helpt een autismedeskundige gedrag te observeren en bevragen m.b.t. sensorisch functioneren op het gebied van kijken, luisteren, voelen, ruiken, proeven, evenwicht, houding en bewegingsgevoel. Het leidt tot een individueel sensorisch gedragsprofiel. De functie hiervan is problemen met waarneming en prikkelverwerking op het spoor te komen, met als doel sensorische ondersteuning of hulp te gaan bieden op maat van de cliënt in zijn omgeving.

Construct

Het observeren naar sensorisch functioneren met het oog op individueel hulpverleners vonden we eerder als doelstelling terug in de SPRC-vragenlijst van Olga Bogdashina, en later ook binnen de vragenlijsten van o.a. W. Dunn. Gepubliceerde lijsten bleken uit te gaan van een zeer groot aantal voornamelijk gesloten vragen. Voordelen hierbij zijn dat men ze goed binnen een structuur kan plaatsen en eventueel normeren, bijvoorbeeld in relatie tot sensorische ontwikkelingsniveaus. Nadeel kan zijn, en dit bleek vaak in onze praktijk, dat ondanks de hoeveelheid observatievragen deze vaak voor een specifieke cliënt

niet aan de orde waren. Of, omgekeerd, relevante vragen dan niet werden gesteld. Bijvoorbeeld naar specifiek gedrag wanneer autisme voorkwam in comorbiditeit met zintuiglijke stoornissen als slechthorendheid, doofheid, blindheid ... of combinaties hiervan.

In deze observatievragenlijst hebben we de vraagvorm herbewerkt voor gebruik in onze klinische context. Het invullen hiervan gebeurt nu aan de hand van semi-open geformuleerde vragen. Ze zijn te stellen aan ervaringsdeskundigen (ouders, begeleiders, leerkrachten ...). De meest open vraag zou zijn 'Is er opvallend gedrag of een problematische manier van reageren op specifieke prikkels?' Met als doel 'ondersteuning of hulp te gaan bieden op maat van een cliënt en zijn omgeving', is het beter zoals in de SPRC deze vraag op te delen binnen een aantal deelvragen, gestructureerd binnen de verschillende sensorische gebieden. Voor goed begrip worden hierbij telkens een aantal concrete praktijkvoorbeelden 'mogelijk' opvallend gedrag gegeven. Deze voorbeelden zijn voor betreffende cliënt mogelijk niet aan de orde, maar kunnen wel de gestelde vraag die er telkens aan voorafgaat op maat van de cliënt helpen verduidelijken. Hierop kan – binnen een open ruimte – vervolgens analoog relevant gedrag in antwoord worden genoteerd. Op maat van cliënt en zijn concrete omgeving.

Al deze antwoorden kunnen achteraf verzameld en versleuteld worden in een sensorisch profiel. Gericht op urgentie in actie of hulpverlening, is enig gradueel onderscheid gemaakt in reactief gedrag: opvallende aandacht, sterke fascinaties, pijn ... Gearceerde gebieden in een bevroegd profiel vragen om nadere aandacht. Vol ingekleurde gebieden vragen altijd om actie in ondersteuning. Open gebleven gebieden vergen geen speciale aandacht.

Sensory PRofile Checklist

Naam:

Geb.datum:

Datum interview:

Geïnterviewde:

Interviewer:

INVULINSTRUCTIE

- ▶ Lees de vraag en bijhorende **Voorbeelden**.
- ▶ Geef dan achter de vraag aan (afvinken), ofwel:
  - Nee: genoemd gedrag doet zich niet voor
  - Ja/C: gedrag is opvallend, consistent en/of frequent aanwezig
  - Ja/NC: gedrag komt voor, maar wisselend of inconsistent en/of weinig frequent
  - ?: antwoord op de vraag is onbekend, men weet dit niet
- ▶ Indien een Ja/... werd gemarkeerd: dient daarbij onderaan minstens één relevant voorbeeld te zijn afgevinkt, én/óf minstens één ander voorbeeld te zijn genoteerd.
- ▶ Kleur/arceer achteraf ieder vraagresultaat in vakje met overeenstemmend vraagnummer bij versleuteling profiel.

KIJKGEDRAG – VISUELE PRIKKELS

A. Opzoeken van specifieke visuele prikkels

A1 Is er binnen de waarneming sprake van opvallende aandacht voor visuele prikkels?	Nee	Ja/C	Ja/NC	?
	☐	☐	☐	☐

Voorbeelden (*aankruisen wanneer relevant*)

- Aandacht gaat vooral naar erg kleine dingen; raapt kleinste stofjes op, kruimels, papiertjes ...

  - Kijkt opvallend of éérst naar onderdelen en details van voorwerpen of omgeving; lijkt daarbij het totaalconcept dan (*nog*) niet te zien

---

  - Stopt telkens met bezigheid wanneer er iemand in het gezichtsveld komt

---

  - Raakt sterk geboeid door specifieke vormen of kleuren in voorwerpen of ruimtes

---

  - Kijkt vaak vanuit een vreemde hoek naar personen of in een ruimte

---

  - Is opvallend geïnteresseerd in lampen, en/of voorwerpen in spiegelingen (*bijv. glas, plastic ...*)

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

A2 Toont persoon **actieve voorkeur** voor visuele prikkels?   Nee   Ja/C   Ja/NC   ?

Voorbeelden

- Beweegt opvallend met vingers of voorwerpen vlak voor de ogen.

- Zoekt actief en frequent lichtbronnen op en/of manipuleert ze

---

- Zoekt actief en frequent spiegelingen op of maakt ze zelf met voorwerpen

---

- Is opvallend geïnteresseerd in schaduwen en/of maakt ze met voorwerpen

---

- Kijkt opvallend graag naar bewegende voorwerpen (*bijv. draaien, Schommelen ...*) en/of manipuleert ze tot dit soort bewegen

---

- Tekent of construeert vaak dezelfde voorspelbare of stereotype vormen en/of kleuren

---

- Anderszins: (*beschrijf gedrag*)

B2 Is er sprake van **overstemmen** van visuele prikkels?

Nee

Ja/C

Ja/NC

?

Voorbeelden

- Beweegt de vingers voor de ogen en kijkt van daaruit naar omgeving

---

  - Manipuleert voorwerpen dicht bij oog (*bijv. draadje, papiertje ...*) en bekijkt van daaruit omgeving

---

  - Bekijkt omgeving vanuit een kokertje (*bijv. met handen, wc-rolletjes ...*) of door openingen van voorwerpen, door glaasjes of lensjes

---

  - Focust alleen nog maar op visuele details bijv. kijkt in drukke visuele omgeving alleen maar naar een punt/detail in de ruimte

---

  - Wil opvallend vaak een zonnebril of zonneklep op, ook als de zon niet schijnt en/of ook bij verblijf in binnenruimtes

---

  - Bekijkt een ruimte of omgeving vaak vanuit een opvallende, vreemde kijkhoek of ongewone kijkpositie

---

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

B3 Is er indruk van abnormale **pijnsensatie** voor visuele prikkels?   Nee   Ja/C   Ja/NC   ?

Voorbeelden

- Wrijft abnormaal sterk in oog of ogen

- Houdt duimen of vingers op de ogen gedrukt (*eventueel met netvliesbeschadiging*)

- Prikt in eigen oog of slaat op oog (*eventueel met oogbeschadiging of blindheid*)

- Vernielt/wordt boos op voorwerpen met specifieke visuele eigenschap zoals vensterglas, glasramen, (*auto*) lampen, spiegels, voorwerpen met bepaalde kleur ...

- Weigert in ruimtes te blijven bij specifieke lichtsensaties zoals discobar, snoezelruimte, kerk met glasramen, bij zoninval in kamer ...

- Klaagt over pijn in de ogen of bij kijken, zonder dat een medisch aanwijsbare oorzaak wordt gevonden

---

- Anderszins: (*beschrijf gedrag*)

LUISTERGEDRAG – AUDITIEVE PRIKKELS

A. Specifiek opzoeken van auditieve prikkels

A1 Is er binnen de waarneming sprake van opvallende aandacht voor geluidsprikkels?	Nee	Ja/C	Ja/NC	?
	☐	☐	☐	☐

Voorbeelden

- Lijkt 'super gehoor' te hebben: hoort geluiden die de omgeving zelf niet gehoord of bemerkt heeft, of reageert vaak veel vroeger dan alle anderen
  - Reageert opvallend op erg zachte en/of onbelangrijke geluiden uit de omgeving (*bijv. schoengeluid, knipgeluid schaar, scheurend papiertje ...*)
  - Valt vaak volkomen stil met bezigheid bij het horen van plotse achtergrondgeluid(en) of stem(men) in een omgeving
  - Lijkt altijd alles te horen of gehoord te hebben van verbale boodschappen uit de omgeving, ook al zijn deze voor anderen bestemd (*bijv. reageert plaatsvervangend ...*)
  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

A2 Toont persoon een actieve **voorkeur** voor geluiden?

Nee

Ja/C

Ja/NC

?

Voorbeelden

- Heeft opvallend sterke voorkeur voor bepaalde liedjes, muziekjes ..., kent of onthoudt ze merkwaardig goed
- Vindt (*onbelangrijke*) functiegeluiden aan gebruiksvoorwerpen opvallend interessant (*bijv. knipgeluid, klikgeluid, stuitergeluid ...*), geniet hier méér van dan van de eigenlijke voorwerpfunctie
- Maakt zélf dit soort functiegeluiden met gebruiksvoorwerpen, zoekt dit soort voorwerpen opvallend op en herhaalt het geluid eindeloos
- Merkt een 'specifiek' omgevingsgeluid (*bijv. stofzuiger, vliegtuig, klok, hondengeblaf ...*) meteen op, reageert dan voorspelbaar (*bijv. maakt er dan altijd een opmerking over*)
- Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

A3 Is er sprake van **fascinatie** voor geluiden?

Nee

Ja/C

Ja/NC

?

Voorbeelden

- Gaat meteen op zoek (*kijken*) naar waar omgevingsgeluid van interesse vandaan komt (*bijv. het vliegtuig, hondengeblaf, het klokluiden, doorspoelgeluid...*) en/of moet de bron of oorzaak eerst gezien hebben om verder te kunnen functioneren
-
- Wordt erg 'boos' wanneer men belet om bepaalde 'favoriete omgevingsgeluiden' te gaan opzoeken, of wanneer men ze stopt of stilzet (*bijv. stofzuiger, favoriete muziekje ...*)
-
- Maakt zelf een specifiek oneigenlijk of onfunctioneel geluid met voorwerpen (*bijv. tikgeluid, stuitergeluid, klikgeluid met bijv. lichtschakelaar...*)
-
- Dwingt altijd dezelfde muziekjes of liedjes af, weigert aanbod van nieuwe of wordt dan boos
-
- Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

B. Hinder van specifieke auditieve prikkels

B1 Is er sprake van opvallend **ontwijken** van auditieve prikkels?   Nee   Ja/C   Ja/NC   ?

Voorbeelden

- Gaf en/of geeft de indruk van niet te kunnen horen, doof of ernstig slechthorend te zijn ondanks audiologisch normaal bevonden gehoordrempels

---

  - Bedekt de oren met handen en/of voorwerpen ... ook als er geen opvallend harde geluiden in de omgeving zijn

---

  - Vermijdt lawaaierige omgevingen, tracht er weg te lopen of loopt er weg

---

  - Trekt zich terug in 'stille' ruimtes (*bijv. op wc of slaapkamer bij bezoek, feestjes, restaurantbezoek ...*)

  - Stopt totaal met functioneren (*valt uit of 'bevriest' ...*) bij optreden van bepaalde geluiden of stemmen ... tot deze eventueel weg zijn

---

  - Vertoont opvallend 'vertraagde auditieve reactie' ook voor bekende geluidsbetekeningen (*bijv. verkeersgeluiden, waarschuwingssignalen, aanroepen, vragen, instructies ...*)

  - Probeert bepaalde geluiden te stoppen (*bijv. pakt geluidmakend voorwerp af, schakelt toestel uit, legt hand op een mond, discussieert over verwijderen ...*)

  - Weigert hoortoestel te gebruiken, ook al is dit audiologisch aangepast aan een aangetoonde slechthorendheid

---

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

B3 Is er indruk van **abnormale pijnsensatie** voor auditieve prikkels? Nee Ja/C Ja/NC ?

Voorbeelden

- Slaat op oren en/of vertoont hoofdbonken bij bepaalde geluiden in de omgeving (*bijv. gillen, huilen baby, blaffen hond ... druk pratende omgeving*)

  - Vertoont drukplekjes of eeltvorming aan ooringang

  - Reageert boos, agressief en/of slaat op personen wanneer ze (*beginnen te*) praten of roepen

---

  - Maakt systematisch bepaalde geluidgevende voorwerpen of materialen stuk

---

  - Vertoont uitbarsting van woede of boosheid bij plotse geluiden die de omgeving niet hinderen (*omgeving kan de reactie niet plaatsen of meevoelen voor dit soort geluid*)

  - Vertoont (*bij normale gehoordrempels*) geen enkele reactie van hinder of pijn bij geluiden die voor ieder ander in de omgeving wél onverdraaglijk zijn

---

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

TASTGEDRAG – TACTIELE PRIKKELS

A Opzoeken van tactiele prikkels

A1 Is er binnen de waarneming sprake van opvallende aandacht voor tactiele prikkels?	Nee	Ja/C	Ja/NC	?
	☐	☐	☐	☐

Voorbeelden

- Verkent gebruiksvoorwerpen altijd spontaan eerst en/of herhalend op 'vorm of materie'-eigenschappen (*bijv. bevoelt, vooraleer te gebruiken, gebruiksvoorwerpen of meubilair altijd eerst aan hoekjes, puntjes, metaaldeeltjes, stoffen ...*)

  - Verkent een persoon eerst tactiel (*bijv. bij ontmoeting altijd aanraken van bril, haren, mond, kleding-eigenschap ...*)

  - Raakt opvallend veelvuldig bepaalde plek op eigen lichaam of eigen kleding aan en/of manipuleert kleding

---

  - Heeft moeite om spontaan een tactiel verkennen of bevoelen van gebruiksvoorwerpen los te laten voor een functioneel gebruik

---

  - Kleding wordt slechts op tastkwaliteiten gekozen (*geaccepteerd*), kleur of model wordt daarbij genegeerd

---

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

A2 Toont persoon actieve **voorkeur** voor tactiele prikkels?   Nee   Ja/C   Ja/NC   ?

Voorbeelden

- Manipuleert gebruiksvoorwerpen vaak oneigenlijk door er spontaan slechts 'specifieke vorm of materie'-eigenschappen in op te zoeken (*bijv. voelt altijd specifiek hoekje af aan werktafel, stoel... wrijft over een glad of ruw onderdeel ...*)

  - Kledingstukken worden op opvallende manier gedragen (*bijv. broek altijd te hoog opgetrokken, of mouwen over handen getrokken ...*)

  - Voorwerpen, ruimteonderdelen ... moeten kunnen aangeraakt of aangetikt worden, ook al is aanraken niet functioneel van belang of aan de orde

---

  - Zoekt situaties waarin het gewicht op het lichaam drukt door onder zware of grote voorwerpen te kruipen (*bijv. kruipt onder kussens op bank, drukt armen van een persoon stevig rond zich...*)

  - Heeft een bijzonder voorwerp of speeltje dat steeds wordt bevoeld of gemanipuleerd op sensorische eigenschappen

---

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

A3 Is er sprake van sterke **fascinatie** voor tactiele prikkels? Nee Ja/C Ja/NC ?

Voorbeelden

- Bepaalde tactiele details in voorwerpen eisen ál de aandacht op, er is dan geen oog of oor meer voor de omgeving, en er wordt dan niet meer functioneel verder gehandeld (*bijv. bevoelen van haartjes op tandenborstel, of puntjes van een kam ...*)

  - Wegnemen van een tactiele sensatie waarvoor speciale voorkeur bestaat leidt tot grote boosheid en moeilijk bedwingbaar protest

---

  - Gaat spontaan uitsluitend op zoek naar specifieke tactiele sensaties in gebruiksvoorwerpen, personen of handelingen (*bijv. ontwikkelt daarbij geen notie van de gebruiksfunctie, dwingt bij personen bepaalde contact-handelingen af ...*)

  - Verzamelt dwangmatig voorwerpen met specifieke sensatiekwaliteiten, wegnemen en/of verminderen hiervan leidt tot boosheid en protest

---

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

B. Hinder van specifieke tactiele prikkels

B1 Is er sprake van **opvallend ontwijken** van bepaalde tactiele prikkels? Nee Ja/C Ja/NC ?

Voorbeelden

- Vermijdt te worden aangeraakt, opgepakt, op schoot genomen en/of bij de hand of arm genomen
- Vermijdt lichaamscontact met personen, houdt een bepaalde afstand
- Wil bepaalde dagelijkse gebruiksvoorwerpen voorwerpen niet aanraken/vasthouden (*bijv. wel een plastic lepel, maar weigert metalen lepel ..., wel washandje, maar niet meer als het nat is ...*)
- Houdt gebruiksvoorwerpen op een merkwaardige en onfunctionele manier vast
- Vermijdt of weigert bepaalde voelsensaties aan de handen (*bijv. zand, klei, schuim, ... regendruppels ...*)
- Vermijdt of weigert voeding en/of kleding met bepaalde materiaalstructuur (*bijv. korrelig, hard, warm ...*)
- Lijkt een aanraking soms niet meer te voelen bij gelijktijdig naar iets kijken of luisteren (*lijkt dan gevoelloos te zijn*)
- Anderszins: (*beschrijf gedrag*)

B2 Is er sprake van **overstemmen** van tactiele prikkels?

Nee

Ja/C

Ja/NC

?

Voorbeelden

- Slaat of bijt zichzelf wanneer aangeraakt (*bijv. bij omkleeden, wassen ...*)
-
- Gaat met bepaalde gebruiksvoorwerpen op eigen lichaam tikken, prikken, wrijven, slaan ... (*bijv. krijgt haarborstel aangereikt en slaat er hard mee op het hoofd ...*)
-
- Dwingt personen tot (*te*) sterk omarmen, vastklemmen, knijpen ...
-
- Gaat op zoek naar 'sterkere' tactiele sensaties in gebruiksvoorwerpen of kleding (*bijv. tikt met lepel steeds tegen de tanden, trekt broeksriem abnormaal sterk aan, knoopt kap steeds dicht over het hoofd ...*)
-
- Gaat opvallend op zoek naar gevaarlijke tactiele sensaties (*bijv. te hete voorwerpen, scherpe voorwerpen ...*), kan er zich eventueel herhaald mee kwetsen
-
- Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

B3 Is er sprake van **abnormale pijnsensatie** voor tactiele prikkels in richting van ondergevoeligheid en/of overgevoeligheid?   Nee   Ja/C   Ja/NC   ?

Voorbeelden

- Verstart of verkrampst bij normale aanraking (*bijv. bij verzorgen, aankleden, knuffelen, strelen ...*) of wordt dan boos en verbreekt meteen contact

---

  - Lijkt ongevoelig voor en/of verdraagt de grootste hitte, bijtende koude (*bijv. verbrandt zich zonder pijn te signaleren, loopt totaal onaangepast aan grote koude gekleed ...*)

  - Scheurt bepaalde kleding stuk bij aangekleed worden, of gaat lichaam krabben of schuren wanneer deze kleding niet uit kan (*bijv. bij fixaties, vaste sluitingen ...*)

  - Signaleert geen pijn bij manifest pijnlijke ervaring (*bijv. val met verwonding, tandbehandeling, acute infecties ...*)

  - Vertoont klachten van onverdraaglijkheid voor bepaalde stoffen, terwijl allergie hiervoor werd uitgesloten

---

  - Er wordt maar kleding verdragen met specifieke modeleigenschappen zoals extreem los, of juist knellend zitten ...

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

A2 Toont persoon **actieve 'voorkeur'** voor geur- en/of smaakprikkelers?   Nee   Ja/C   Ja/NC   ?

Voorbeelden

- Kiest altijd voor eenzelfde smaak bij eten (*bijv. wil altijd zelfde soort beleg, kiest altijd zelfde soort soep ... fruit...*), alternatieven worden in eerste instantie altijd genegeerd of geweigerd

---

  - Zoekt bepaalde geur(en) actief op, zoekt plaatsen of voorwerpen op waar specifieke geur vandaan komt (*bijv. uitlaat voertuigen, uitlaat afzuigkappen ...*)

  - Kiest altijd dezelfde verzorgingsproducten met specifieke geur, alternatieven worden in eerste instantie altijd genegeerd (*bijv. wasproducten, producten voor lichaamsverzorging ...*)

  - Kiest/koopt gebruiksvoorwerpen eerst op basis van hun geur- of smaakeigenschap (*bijv. ruikt altijd aan nieuwe kledingstukken vooraleer te kopen of te beslissen ...*)

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

A3 Is er sprake van **sterke fascinatie** voor geur- en/of smaakprikkelers? Nee Ja/C Ja/NC ?

Voorbeelden

- Likt aan/bijt op zowel nieuwe als bekende gebruiksvorwerpen, negeert verbod
  - Zoekt naar steeds dezelfde geuren/smaken in eten, dwingt ze af en raakt erg ontremd als ze er niet (*meer*) zijn, weigert alternatief
  - Ruikt altijd eerst aan nieuwe voorwerpen, weigert ze (bijv. *gooit ze weg, maakt ze stuk ...*) wanneer ze niet aan bepaalde geur- of proefeigenschappen voldoen
  - Ruikt altijd aan personen (*bijv. kleding, haren, handen ...*) en/of weigert met sommigen om te gaan omwille van hun geur (*die verder niemand opvalt of hindert*) ...
  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

B2 Is er sprake van **overstemmen** van geur en/of smaakprik- Nee Ja/C Ja/NC ?
kels?

Voorbeelden

- Stopt systematisch voorwerp(en) in de neus of in de mond (*bijv. tabak, boomblaadjes ...*)

  - Wil na iedere hap ...steeds de vertrouwde smaak/hap (*bijv. wil na elke hap slokje water of eet alleen als er telkens wat ketchup, jam ... bij zit ...*)

  - Eet alleen warme maaltijd als alles is vermengd, prakje van gemaakt is en/of daarbij volkomen koud geworden is

---

  - Ruikt, likt of proeft veelvuldig aan een bijzonder voorkeur- of speelvoorwerp dat overal meegaat, aan eigen lichaamsdeel (*bijv. vingers*) ...

  - Gebruikt zelf overvloedig verzorgingsproduct(en) met specifieke geur

---

  - Zoekt ondanks verbod sterke maar gevaarlijke geur- of smaakstoffen op (*bijv. gas uit gasvuur, uitlaatgas- en motoren, aanstekergas, sigarettenpeuken, terpen- tine ...*), kan er zich eventueel herhaald mee kwetsen

---

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

B3 Is er indruk van **abnormale onverdraaglijkheid** van geuren/of smaakprikkelers?   Nee   Ja/C   Ja/NC   ?

Voorbeelden

- Vertoont een heftige fysische reactie na het eten, drinken of ruiken, terwijl allergie voor deze stoffen werd uitgesloten. (*bijv. rumineert na het eten*)

- Kokhalst en/of braakt bij nieuwe voeding/smaak of bij geringe geuraanleiding

---

- Slaat, wrijft en/of knijpt opvallend de neus

- Spuwt bepaalde voeding of drank uit (*en stopt dan eventueel vingers in de mond...*)

- Gooit/duwt systematisch eetvoorwerp(en) weg, of reageert al panisch bij het zien ervan

---

- Anderszins: (*beschrijf gedrag*)

A2 Toont persoon 'absolute voorkeur' voor bewegings-, houdings- en evenwichtsprikkels?	Nee	Ja/C	Ja/NC	?
	☐	☐	☐	☐

Voorbeelden

- Vertoont spontaan opvallende en stereotiepe lichaams-houdingen en/of bewegingen (*bijv. in zithouding: schommelbeweging met bovenlijf of hoofddraaien ...; bij staan: balanceerbeweging op benen/voeten/tenen ...*)

  - Draait soms opvallend om eigen as, bekijkt omgeving lopend met schuin hoofd en/of loopt opvallend rondje

---

  - Heeft telkens hulp of correctie nodig om eigen merkwaardige zithouding in te ruilen voor een functionele (bijv. aan tafel, in bad ...)

  - Vertoont ritmisch bewegingsgedrag met handen of vingers, stopt wel spontaan als er iets functioneels mee moet gebeuren (*bijv. 'fladderen' met handen stopt als gebruiksvoorwerp wordt aangereikt ...*)

  - Heeft absolute voorkeur voor zitplaats auto, bus, trein ... en/of op speeltuigen, en protesteert wanneer bezet of bij gedwongen plaatsverandering

---

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

A3 Toont persoon opvallende fascinatie voor bepaalde bewegings-, houdings- en evenwichtsprikkels?	Nee	Ja/C	Ja/NC	?
	☐	☐	☐	☐

Voorbeelden

- Vertoont bijna altijd bepaalde opvallende en stereotiepe lichaamshoudingen en/of bewegingen, stopt ze niet spontaan en vertoont weerstand bij correcties

---

  - Bij uitvoeren van stereotiepe bewegingen (*met lichaam, lichaamsdelen of voorwerpen*) is er geen oog of oor meer voor de omgeving, en er wordt dan niet meer functioneel (*verder*) gehandeld

---

  - Functioneel handelen wordt zeer frequent onderbroken voor onfunctionele houdingen of bewegingen, hulp is telkens weer nodig om functioneel verder te gaan of te handelen

---

  - Fascinatie voor bepaalde bewegings-, houdings- en/of evenwichtsprikkels levert gevaarlijk gedrag op (*bijv. negeert alle veiligheidsmaatregelen, negeert omgevingsomstandigheden als verkeer, sociale omstandigheden ...*)

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

B. Hinder van specifieke bewegings-, houdings- en evenwichtsprikkels

---

B1 Is er sprake van opvallend **ontwijken** van bewegings-, houdings- en evenwichtsprikkels?   Nee   Ja/C   Ja/NC   ?

Voorbeelden

Vermijdt systematisch of voorspelbaar activiteiten die een beroep doen op specifieke bewegings-, houdings- en evenwichtsprikkels (*bijv. door situatie ontvluchten, activiteit of materiaal afweren ...*)

Toont zich opvallend angstig voor nieuwe activiteiten die een beroep doen op specifieke bewegings-, houdings- en evenwichtsprikkels (*bijv. bij getoond handelingsmodel voor nieuwe motorische activiteiten in spel of vervoer ...*)

Vertoont lichamelijke verstarring bij het krijgen van hulp bij bepaalde bewegingshandelingen/activiteiten

---

Reageert schrikachtig op vrij gewone lichamelijke bewegingsactiviteiten (*bijv. schommels, glijbanen, draaimolens ...*)

Anderszins: (*beschrijf gedrag*)

B2 Is er sprake van overstemmen van bewegings-, houdings- en evenwichtsprikkels?	Nee	Ja/C	Ja/NC	?
	☐	☐	☐	☐

Voorbeelden

- Trekt zich op zichzelf terug in opvallend heftig lichamenlijk ritmisch bewegen, wiegen, schommelen ... bij aanbieden/zien van bepaalde bewegingshandelingen/ motorische spelactiviteiten

---

  - Zoekt alternatieve 'eigen' bewegingsactiviteit in aangeboden speeltuig of voorwerp voor motorische activiteit (*bijv. gaat zitten wippen boven op glijbaan, gaat tolleren met een bal die bedoeld is om terug te gooien ...*)

  - Gaat extreem door in de bewegingsintensiteit van gevraagde beweging (*bijv. gaat extreem hard schommelen, draaien, gooien ...*) en/of gaat eigen beweging uitvergroten tot onfunctioneel of eventueel gevaarlijk bewegingsgedrag (*bijv. hoofddraaien of knakken*)

  - Dwingt steeds weer eenzelfde specifieke bewegings-, houdings- en evenwichtstoestand af aan de hand van personen (*bijv. dwingt bepaalde houding of bewegingspel af*) of met voorwerpen (*bijv. verkiest altijd hetzelfde speeltuig om te bewegen*)

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

B3 Is er indruk van een absolute **onverdraaglijkheid** of **pijn-sensatie** voor bewegings-, houdings- en evenwichtsprikels?   Nee   Ja/C   Ja/NC   ?

Voorbeelden

- Verstart en verkrampst totaal en voelbaar bij bepaalde bewegingshandeling/motorische activiteit

---

  - Vertoont een heftige fysische reactie op ervaren van de prikkels zoals bij paniek vertonen (*bijv. bleek worden, grote schrikogen, gillen, braken ...*)

  - Verliest zich in eigen intense (*vlucht-, overstemmings-*) bewegingen met gevaar op letsel (*bijv. rug overstrekken om letterlijk onderuit te komen ...*)

  - Vertoont agressie naar personen of materialen of vertoont autoagressie wanneer gedwongen tot bepaalde houding of beweging

---

  - Anderszins: (*beschrijf gedrag*)
-

PROFIEL VERSLEUTELING SensPRC

Kleur **zwart** ► ja, geobserveerd gedrag is opvallend consistent en/of frequent

Laat **wit** ► nee en/of nooit

Arceer ► is voorgekomen, maar wisselend, inconsistent en/of weinig frequent

Zet ? ► onbekend, men weet dit niet

	A: + sensatie			B: – sensatie		
gedrag	A1 Aandacht	A2 Opzoeken	A3 Fascinatie	B1 Ontwijken	B2 Overstemmen	B3 Pijnreactie
Kijken						
Luisteren						
Voelen						
Ruiken/ proeven						
Beweging houding/ evenwicht						

Interpretatieondersteuning

Wit gebleven vakken zijn sensorische gebieden die geen verdere specifieke aandacht behoeven.

Gearceerde gebieden behoeven aandacht: ze kunnen duiden op moeizame sensorische verwerking binnen een specifiek zintuiglijk domein ‘onder specifieke omstandigheden’ of bij ‘specifieke’ prikkels. Hulp kan hierbij nodig zijn.

Zwart gekleurde gebieden binnen een sensorisch domein kunnen duiden op een sterk afwijkende sensorische prikkelverwerking binnen dit domein. Sensorisch functioneren hierin vraagt in ieder geval om aandacht, aanpassing en ondersteuning.

A+-scores:

Gemarkeerde A+-scores kunnen indicatief zijn over 'spontane' inzet van de diverse zintuigen bij sensorische perceptie, en over de onderlinge verhouding hierbij. Het kan aanduiding opleveren naar een dominant of voorkeurzintuig. Dit zintuig biedt de sterkste ingang voor informatieverwerking en kan dus positief worden benut voor betekenisverlening aan prikkels. Dit is van belang in de keuze van ondersteunende communicatievormen. Informatie die wordt aangeboden binnen dominant zintuiglijk bereik, biedt meer kans tot perceptie of betekenis verlenen.

Zwart ingekleurde **A+**-gedragsscore kan een aanduiding zijn van zintuiglijke hyperdominantie of een monosensorische oriëntatie op de omgeving. Daarbij kan soms spontane concentratie met slechts één zintuig alle andere waarnemingen domineren, en zodanig dat een soort neglect ontstaat voor de andersoortige prikkels uit de omgeving. In dat geval kan iemand bijvoorbeeld horende doof functioneren. Ondersteunde vormen van communicatie dienen primair binnen dit dominante zintuiglijke domein te worden gekozen en ingezet.

Hyperdominantie of monosensorisch waarnemen kan mogelijk ook een rol spelen in een strategie van 'zintuiglijke defensie' of als verdedigingsmechanisme voor problemen met sensorisch verwerken binnen andere zintuigdomeinen. Zintuiglijke overconcentratie – en zelfs fascinatiedrag door overmatig oproepen/opzoeken van één (vertrouwde) specifieke zintuiglijke stimulering – kan dan helpen om andere zintuiglijke waarnemingen, die dan niet worden verdragen, door 'overstemmen' te onderdrukken. Dergelijke hypothese kan ondersteund worden door gedragsinkleuring binnen bepaalde B--scores.

B--scores:

B--scores duiden altijd op problematische zintuiglijke verwerking van bepaalde prikkels, ook al kan de ernst nog verschillen. Zo duiden **gearceerde** gebieden op problemen met prikkeltolerantie of verdraagzaamheid onder bepaalde omstandigheden. In dit geval dient er zowel aandacht uit te gaan naar het zintuig als naar de omstandigheden. Hypersensitiviteit dient in eerste instantie uitgesloten te kunnen worden op perifeer zintuiglijk niveau. Zo kan bijvoorbeeld auditief perceptief verlies gepaard gaan met recruitment of verlaagde pijndrempel voor specifieke toengebieden. Indien uitgesloten, dan moeten vervolgens adequate en acceptabele hulpmiddelen voor sensorische protectie in die context worden gezocht, aangereikt en op effect geëvalueerd. Dit kunnen hulpmiddelen zijn aan het zintuig (visueel, auditief ... zoals bijv. zonnebrilgebruik, gehoorbescherming met selectieve filters ...) maar daarnaast ook omgevingsaanpassingen (*aan de bron, tussen bron en zintuig ...*).

Zwart gearceerde gebieden duiden op een ernstig pathologische sensorische verwerking en vragen altijd om hulpverlening. Gedifferentieerd en multidisciplinair zintuiglijk onderzoek is altijd aangewezen. Ook dan moet hypersensitiviteit eerst op perifeer niveau kunnen worden uitgesloten. Vervolgens dient de graad van onverdraaglijkheid van prikkels ernstig genomen te worden, ook al is deze met normaal zintuiglijk functioneren oninvoelbaar of lijkt het overdreven. Blootstelling aan dergelijke prikkels zou altijd een vraag moeten oproepen naar het waarom.

Indien dit onvermijdelijk blijkt, zijn ook hier hulpmiddelen nodig: controle over de bron, in de omgeving, aan het zintuig of eventueel op neurologisch niveau van centrale verwerking (medicatie). Zonder deze hulp ontstaan vaak bizarre en onacceptabele defensiestrategieën, niet altijd begrepen voor wat betreft hun oorzaak en soms leidend tot zelfbeschadiging aan zintuigen.

Interpretatie profiel cliënt:

Voorstel aanpassingen:
